

Pomiędzy międzyjęzykowym podobieństwem a wpływami międzyjęzykowymi

Projekt skupia się na tym, jak ludzie, którzy mówią więcej niż jednym językiem postrzegają podobieństwo między dźwiękami w językach, którymi się posługują. Celem projektu jest zaproponowanie metody pomiaru fonetycznego międzyjęzykowego podobieństwa między głoskami i procesami różnych języków.

Uczestnikami eksperymentów będą nastolatki i nastolatki, których ojczystym językiem jest ukraiński (lub są języki ukraiński i rosyjski), drugim językiem jest angielski, którego uczą się w szkole, a trzecim językiem, z powodu przeprowadzki do Polski, jest język polski. To jest okazja do zbadania percepcji dźwięków języków przez słuchaczy, których pierwszym i trzecim językiem są języki z tej samej rodziny, a trzeciego języka uczą się w kraju, w którym jest on językiem większości. Drugi język natomiast pochodzi z innej rodziny i jest przyswajany w warunkach szkolnych. Ukraiński, rosyjski i polski są językami słowiańskimi, w których używa się niewielu samogłosek, a spółgłoski często się „zmiękcza.” Z drugiej strony język angielski ma znacznie więcej samogłosek i nie zmiękcza spółgłosek. Języki polski i rosyjski łączy to, że ubezdźwięczniają spółgłoski na końcu wyrazów, natomiast języki angielski i ukraiński używają zarówno dźwięcznych i bezdźwięcznych spółgłosek na końcach wyrazów.

W badaniach skupimy się na podobieństwach pomiędzy samogłoskami oraz pomiędzy wynikami procesów fonetycznych w trzech językach. Dotychczas podobieństwo międzyjęzykowe było badane pomiędzy dwoma językami -- głoski języka obcego były porównywane do głosek języka ojczystego. Takie podejście nie pozwalało stwierdzić, czy głoski drugiego języka osoby wielojęzyczne porównują tylko do języka pierwszego, czy może również odnoszą je do języka trzeciego albo czy głoski języka trzeciego porównywane są zarówno do głosek języka pierwszego jak i drugiego. Jeżeli weźmiemy pod uwagę modele akwizycji języka trzeciego proponowane dla gramatyki (Bardel and Falk 2007, Falk and Bardel 2011, Flynn, Foley and Vinnitskaya 2004, Rothman 2011, 2015, Słabakova 2016, Westergaard et al. 2017, Westergaard 2021), to musimy założyć, że istnieją wielokierunkowe interakcje pomiędzy systemami głosek z różnych języków, którymi dana osoba się posługuje. Nie ma powodu, żeby zakładać, że percepcja mowy różni się pod względem wpływów językowych od gramatyki, dla której wykazano już, że wszystkie systemy na siebie wzajemnie oddziałują. Dotychczas jednak nie zbadano wszystkich potencjalnych źródeł wpływów w percepcji mowy u osób wielojęzycznych.

Metodologia badań obejmie testy percepcyjne różnego rodzaju w językach, które znają uczestnicy, a celem których będzie wypracowanie metody pomiaru międzyjęzykowego podobieństwa. W jednym z badań wyniki percepcyjne zostaną porównane do wyników badania produkcji mowy. Inne badanie skupi się na wpływie tego co widzimy, kiedy słyszymy samogłoskę na to, jak ją odbieramy – skupimy się na roli zaokrąglenia ust.

Wyniki pozwolą nam na ustalenie czy: 1) samogłoski drugiego i trzeciego języka odnosimy do siebie nawzajem tak samo często jak do samogłosek pierwszego języka; 2) czy zastosowanie ubezdźwięcznień/udźwięcznień nienaturalnych w danym języku jest tak samo dostrzegalne w każdym z języków; 3) jak procesy „zmiękczenia” wpływają na postrzeganie obcego akcentu w każdym z języków; 4) w jaki sposób percepcja audio-wizualna wpływa na to, czy samogłoskę odbieramy jako bardziej lub mniej podobną do głosek ojczystego lub nieojczystego języka.